

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl předsedou senátu JUDr. Pavlem Bachratým jako samosoudcem ve věci

umístěné: **M.V.**, narozená XXXX
bytem XXXX, XXXX
zastoupená advokátkou JUDr. Veronikou Grebeňovou
sídlem Štefánikova 3072, 760 01 Zlín
za účasti **Psychiatrická nemocnice v Kroměříži**, IČO 00567914
sídlem Havlíčkova 1265, 767 40 Kroměříž

o žalobě pro zmatečnost podané umístěnou proti usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 4.4.2019, č.j. 59 Co 10/2019-61,

takto:

Usnesení se **zrušuje**.

Odůvodnění:

1. Žalobou pro zmatečnost ze dne 27.6.2019, podanou z důvodů podle § 229 odst. 3 a 4 o.s.ř. dne 30.6.2019, navrhla umístěná zrušení usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně, ze dne 4.4.2019, č.j. 59 Co 10/2019-61, jímž bylo potvrzeno usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 2.1.2019, č.j. 18 L 63/2016-48, o odmítnutí odvolání pro opožděnost. Odvolání podávala umístěná dne 11.12.2018 proti usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 17.8.2016, č.j. 18 L 63/2016-8, jímž soud konstatoval převzetí umístěné do zdravotního ústavu v souladu se zákonnými důvody. Toto usnesení však nebylo umístěné nikdy doručeno, a proto jí ani nezačala běžet lhůta k podání odvolání; z tohoto důvodu považovala za nesprávné a nezákonné jak prvostupňové usnesení o odmítnutí odvolání, tak žalobou napadené usnesení. Krajský soud dospěl k rozhodnutí o potvrzení nikoli z důvodu opožděnosti podaného odvolání (posouzení klíčové otázky, zda mělo být usnesení o převzetí do ústavu doručováno, krajský soud pominul), nýbrž z důvodu nepřipustnosti. Pokud krajský soud argumentoval pravomocným zastavením řízení o přípustnosti převzetí, pak i ohledně tohoto usnesení umístěná namítala, že jí nebylo doručeno, ačkoli v té době při propuštění z ústavu již žádnou psychickou poruchou netrpěla. Odkaz odvolacího soudu na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2738/2006 označila umístěná za zcela nepřipadný, neboť Nejvyšší soud toliko dospěl k závěru, že rozhodnutí o přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče má povahu předběžného opatření, pročez je proti rozhodnutí odvolacího soudu v takové věci nepřipustné dovolání; otázkou přípustnosti odvolání se

však Nejvyšší soud nezabýval. Odnětí možnosti jednat před soudem umístěná spatřovala v postupu okresního soudu v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu a to konkrétně v tom, že ji soud nijak nepoučil, nevyšlechl a nezajistil její efektivní právní zastoupení. Ze všech těchto důvodů se umístěná dožadovala zrušení napadeného usnesení.

2. Psychiatrická nemocnice ve vyjádření k žalobě akcentovala okolnosti převzetí umístěné do jejich péče dne 12.8.2016, jakož i průběh následné hospitalizace. Navrhla zamítnutí žaloby pro nepřipustnost.
3. Podle § 229 odst. 3 o.s.ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.
4. Podle § 229 odst. 4 o.s.ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.
5. Podle § 234 odst. 1 o.s.ř. není-li dále stanoveno jinak, musí být žaloba pro zmatečnost podána ve lhůtě tří měsíců od doručení napadeného rozhodnutí.
6. Podle § 235a odst. 2 o.s.ř. pro řízení o žalobě pro zmatečnost platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li dále stanoveno jinak.
7. V řešeném případě bylo žalobou pro zmatečnost napadeno usnesení odvolacího soudu o potvrzení usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost. Napadené usnesení bylo umístěné (její zástupkyni) doručeno dne 6.5.2019 a žaloba byla k soudu podána dne 30.6.2019, tedy bezpečně v průběhu zákonné tříměsíční lhůty.
8. Z dikce ust. § 229 odst. 3 o.s.ř. je zřejmé, že žalobou pro zmatečnost podanou z tohoto důvodu lze napadnout jen rozhodnutí odvolacího soudu a to pouze určitého druhu - jen pravomocný rozsudek nebo pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Není pochyb o tom, že žalobou nebyl napaden rozsudek soudu II. stupně. Jestliže platí, že usnesení o odmítnutí odvolání není usnesením ve věci samé, nýbrž rozhodnutím procesní povahy, pak samozřejmě stejnou povahu procesního rozhodnutí má i usnesení, jímž bylo rozhodnuto o odvolání proti usnesení o odmítnutí odvolání. Z uvedeného se rekrutuje jednoznačný závěr, že proti napadenému usnesení není žaloba pro zmatečnost z důvodu podle § 229 odst. 3 o.s.ř. přípustná.
9. Jak bylo uvedeno výše, soud prvního stupně odmítl odvolání pro opožděnost. Za této situace považuje krajský soud žalobu pro zmatečnost podanou proti potvrzujícímu usnesení krajského soudu z důvodu podle § 229 odst. 4

o.s.ř. za přípustnou

přesto, že k potvrzení došlo z jiného důvodu, než pro ztotožnění se s názorem okresního soudu o opožděnosti odvolání.

10. Žalobu pro zmatečnost může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy na právech účastníka lze posuzovat jen z procesního hlediska, nikoli podle hmotného práva, neboť pak by šlo o posouzení věci samé. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i nepříliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Odmítl-li prvostupňový soud odvolání a toto rozhodnutí odvolací soud potvrdil, mohla tím být - i kdyby usnesení odvolacího soudu bylo opravdu nesprávné - způsobena újma jen na právech odvolatele (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.4.2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002). Tak tomu je i v této věci, neboť žalujícím je právě ten účastník řízení, jehož odvolání bylo odmítnuto a neúspěšný byl i v následném odvolacím řízení; proto je umístěná osobou oprávněnou k podání žaloby pro zmatečnost.
11. Důvodem žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. je skutkově nebo právně chybný, tj. v rozporu se zákonem učiněný, závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno; žaloba pro zmatečnost není opodstatněná jen tehdy, jsou-li tyto závěry po skutkové a právní stránce v souladu se zákonem (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.12.2005, sp. zn. 21 Cdo 489/2005, vydané v době před novelizací ust. § 229 odst. 4 o.s.ř., jíž došlo k doplnění tohoto ustanovení o možnost napadnout i usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost). Pro výsledek řízení o žalobě pro zmatečnost proti usnesení, jímž odvolací soud odmítl odvolání pro opožděnost, resp. usnesení, jímž odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost, je z tohoto hlediska podstatné jen to, zda závěr, že odvolání bylo opožděné, je věcně správný (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2018, sp. zn. 27 Cdo 5184/2017).
12. V řešené věci byla přezkumná činnost krajského soudu determinována tím, že napadeným usnesením bylo rozhodnutí odvolacího soudu, kterým sice bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost, ale nikoli proto, že by se odvolací soud v důvodech svého rozhodnutí ztotožnil se závěrem prvostupňového soudu o opožděnosti odvolání. Poněvadž žaloba pro zmatečnost má povahu mimořádného opravného prostředku - ale jen ve vztahu k napadenému rozhodnutí - pak krajskému soudu nezbylo, než se omezit na přezkum správnosti závěru odvolacího soudu o tom, že rozhodnutí soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání je správné z jiných důvodů a to proto, že pokud by odvolání neodmítl soud I. stupně, tak by je odmítl soud odvolací, neboť je považoval za nepřipustné.

13. Podle § 212a odst. 6 o.s.ř. usnesení, jímž nebylo rozhodnuto ve věci samé, lze přezkoumat jen z důvodů, které se týkají toho, co soud prvního stupně řešil ve výroku usnesení. Uvedené ustanovení má kogentní povahu a vymezuje kvalitativní rozsah přezkoumné činnosti odvolacího soudu. Prakticky znamená, že odvolací soud přezkoumává správnost napadeného usnesení pouze z důvodů, jež soud prvního stupně vedly k jeho vydání, tedy těch, jež prvostupňový soud použil v odůvodnění svého rozhodnutí.
14. Princip hospodárnosti řízení, jež při výkladu tohoto ustanovení použil odvolací soud v napadeném usnesení, nemůže být v rozporu s požadavkem na ochranu procesních práv a oprávněných zájmů účastníků řízení (§ 1 o.s.ř.). Navíc odvolacím soudem zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu (sp. zn. 2 Cdon 970/96 a 29 Odo 532/2001) neřešila možnost odvolacího soudu přezkoumat procesní rozhodnutí soudu I. stupně i z jiných důvodů, než pro které byla vydána, ostatně ani je řešit nemohla, neboť byla přijata v době, kdy ust. § 212a odst. 6 o.s.ř. ještě nebylo součástí občanského soudního řádu (bylo doplněno až novelou č. 295/2008 Sb., účinnou od 1.10.2008). Zmíněná rozhodnutí pouze vysvětlovala, že odvolací soud nemůže v odvolacím řízení rozhodnout výrokově jinak, než rozhodl soud I. stupně, a že nemůže vydat rozhodnutí o skončení řízení, pokud soud I. stupně nerozhodoval napadeným usnesením též o skončení řízení.
15. Dle názoru zmatečnostního soudu má ust. § 212a odst. 6 o.s.ř. souvislost i s další procesní úpravou, a proto se od něj nelze odchýlit takovým zjednodušujícím způsobem, jaký použil odvolací soud. Jak již bylo výše uvedeno, účastník řízení může žalobou pro zmatečnost z důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. napadnout potvrzující usnesení odvolacího soudu pouze v případě, že jím bylo potvrzeno usnesení soudu I. stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost (§ 208 o.s.ř.). Jiné usnesení o odmítnutí odvolání soud I. stupně v průběhu odvolacího řízení ani vydat nemůže, neboť ve všech ostatních případech rozhoduje o odmítnutí odvolání odvolací soud sám (§ 218, ev. § 218a o.s.ř.). Tuto úpravu je nutno dát do souvislosti s ust. § 238 odst. 1 písm. e) o.s.ř., podle něhož není dovolání přípustné proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost z důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. To jinak znamená, že za splnění podmínek daných v ust. § 237 o.s.ř. je dovolání přípustné mj. proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo odmítnuto odvolání pro nepřípustnost nebo pro podání neoprávněnou osobou. Proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo odmítnuto odvolání pro opožděnost nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu I. stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost, je však přípustný jen jediný opravný prostředek – žaloba pro zmatečnost.
16. Úvahy uvedené v předchozím odstavci vedou k závěru, že pokud by napadené usnesení odvolacího soudu mělo znamenat, že usnesení soudu I. stupně bylo potvrzeno nikoli proto, že odvolání je opožděné, nýbrž proto, že je nepřípustné podle § 218 písm. c) o.s.ř., pak by tím byla účastníkovi ztížena ochrana jeho práv tím, že by mu byla upřena možnost domáhat se přezkumu takového rozhodnutí cestou podání žaloby pro zmatečnost z důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. (kdy se jen přezkoumává správnost závěru o opožděnosti podání odvolání). Účastník řízení by

tak byl nucen proti takovému usnesení brojit dovoláním, jen z tohoto důvodu být nucen zastoupen advokátem (§ 241 o.s.ř.) a úspěšnost jeho obrany by spočívala prioritně na kladném posouzení Nejvyšším soudem toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

17. Žalobou napadené rozhodnutí odvolacího soudu je tedy ve svých důvodech rozporné s ust. § 212a odst. 6 o.s.ř. i výše citovaným judikatorním závěrem o tom, že zmatečnostní soud je v rámci přezkumu důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. oprávněn zabývat se jen věcnou správností rozhodnutí o opožděnosti odvolání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2018, sp. zn. 27 Cdo 5184/2017). Poněvadž takové posouzení v napadeném usnesení chybělo a zmatečnostní soud se nezabývá přezkumem správnosti rozhodnutí soudu I. stupně, nýbrž soudu odvolacího, pak nezbylo, než excesivní a vadné usnesení podle § 235e odst. 2 o.s.ř. zrušit.
18. Pokud Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, dospěje v novém odvolacím řízení znovu k potvrzovacímu verdiktu (tentokrát z důvodu ztotožnění se se závěry soudu I. stupně o opožděnosti podání odvolání), pak umístěná bude mít opětovnou možnost podat žalobu pro zmatečnost z důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. Jestliže odvolací soud odvolání umístěné ze dne 11.12.2018 opožděným neshledá, pak by měl usnesení soudu I. stupně zrušit či změnit tak, že se odvolání neodmítá. Potom by okresní soud odvolání předložil odvolacímu soudu podle § 209, věta druhá o.s.ř. jako včasné a pokud by odvolací soud setrval na názoru, že odvolání je třeba odmítnout pro nepřipustnost, pak by se případná další obrana umístěné vůči takovému rozhodnutí již musela přesunout k jiné soudní instanci – k dovolacímu soudu.
19. Jestliže soud v řízení o žalobě pro zmatečnost zruší napadené rozhodnutí, tak o náhradě nákladů řízení o žalobě pro zmatečnost nerozhoduje, pokud řízení současně nezastavuje (§ 235i odst. 1 a 2 o.s.ř.). Náklady řízení o žalobě pro zmatečnost tedy musí být vyčísleny a rozhodnuto o nich v pokračujícím odvolacím řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení lze podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení k Vrchnímu soudu v Olomouci prostřednictvím Krajského soudu v Brně.

Brno 25. října 2019

JUDr. Pavel Bachratý v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Jitka Rozmarínová.